

ITALIAN AGENCY
FOR DEVELOPMENT
COOPERATION

THREE TOURISTIC JOURNEYS BASED ON

KADARE

STORIES
IN GJIROKASTRA

THREE TOURISTIC JOURNEYS BASED ON

KADARE

STORIES IN GJIROKASTRA

©2020

HYRJE

Gjirokastra, është qyteti i përfshirë në listën e trashëgimisë botërore të UNESCO-s në vitin 2005, si një nga pak shembujt e mbijetuar në ballkan të qyteteve tregtare të stilit otoman. Në zanafillë ka qenë një vendbanim ilir, i lidhur me fisin e Argjirove. Në vitin 1417 kalaja e qytetit u pushtua nga turqit, ndërsa në 1419 qyteti ra nën sundimin e plotë dhe mbeti një qendër e rëndësishme e pushtetit dhe e administratës osmane për qindra vjet.

Ndërsa Perandoritë e mëdha ndesheshin deri në grahmat e fundit për sundim, në një qytet të vogël të quajtur Gjirokastër, në vitin 1799 ndërtohej ashtu e gurtë, e fortë si çeliku, shtëpia e një poeti të ri, Ismail Kadare, "djalit plangprishës" të këtij qyteti. Kjo shtëpi, është pikënisja e tre rrugëtimeve që do t'ju mbështjellin me një tis nostalgjie dhe dashurie për të bukurën, trashëgiminë, kulturën dhe jetën e qytetit të gurtë.

QYTETI, (HISTORIA E QYTETIT, RRUGICAT, ZONJËZIMI, ZONJAT E QYTETIT, LEGJENDA)

THE CITY (HISTORY OF THE TOWN, NARROW STREETS, LADYFYING, LADIES OF THE TOWN, THE LEGEND)

QYTETI / THE CITY

Ky ishte një qytet i çuditshëm, që dukej sikur kishte dalë në luginë papritur në një natë dimri si një qenie përpara historike dhe, duke u kacavjerrë me mundime të mëdha, i ishte qepur faqes së malit. Gjithçka në këtë qytet ishte e vjetër dhe e gurtë, duke nisur nga rrugët dhe krojet e gjer te pullazet e shtëpive të tij të mëdha, shekullore, që ishin të mbuluara me pllaka guri ngjyrë hiri, të ngjashme me ca luspa gjigante. Ishte e vështirë të besoje se nën ato koraca të forta gjëllonte dhe përtërihej mishi i butë i jetës.

Ky ishte një qytet i pjerrët, ndoshta më i pjerrëti në botë, që i kishte thyer të gjitha ligjet e urbanistikës. Nga shkaku i pjerrësisë së madhe ndodhte që në nivelin e pullazit të njërës shtëpi gjendeshin themelet e tjetrës dhe, me siguri, ky ishte i vetmi vend në botë ku kalimtari, po të rrëzohej, në vend që të shembej në gropën ndan udhe, mund të binte mbi pullazin e ndonjë shtëpie të lartë.

It was a strange town, which seemed to have suddenly appeared on the valley in a winter night like a prehistorical creature, and crawling with great pains was stitched to the slope of the mountain. Everything in this town was old and stony starting from the streets and springs and up to the roofs of its big houses, centuries old, covered with stone grey colour tiles like some giant scales. It was difficult to believe that under those hard carapaces was alive and regenerating the mild flesh of the life.

It was a slopping town, perhaps the most steep town in the world, which has broken all the laws of urbanism. Because of this great slopping form it was occurring that at the level of the roof of one house there were the foundations of another house, and it is for sure that this was the only place in this world, where if a passer-by would fall down instead of finishing in a hole at the side of the road, could fall on the roof of another tall house.

HISTORIA E QYTETIT / HISTORY OF THE CITY

Në qytet kishte ende njëmbëdhjetë ish-vezirë e pashallarë të ish-Perandorisë Osmane, katër ish-mbikqyrës të haremit sulltanor, tre ish-nëndrejtorë bankash italo-shqiptare, pesëmbëdhjetë ish-prefektë të të gjitha regjimeve, dy ish-mbytës profesionistë princash trashëgimtarë, një rrugë me emrin "Sokaku i të marrëve", dy lavire luksi, pa përmendur treqind gjykatësit e famshëm dhe mbi gjashtëqind të çmendurit. Të gjithë këta ishin shumë për një qytet mesjetar, që mëtonte të kthehej në komunist.

In the town there still were eleven former vezirs and pasha of the former Ottoman Empire, four supervisors of the Sultan's harem, three former vice-directors of Italian-Albanian banks, fifteen former prefects of all succeeding regimes, two former professional suffocators of heir princes, one street under the name "The mad's lane", two high class prostitutes, without mentioning three hundred famous judges and six hundred mad men. All of them were too much for a medieval town, which pretended to be transformed in a communist city.

RRUGICAT / NARROW STREETS

Rruga e Varoshit ngjitej përpjetë me mundim, kurse nga e djathta e saj zbriste furishëm rruga e Gjobekut, e cila, pasi i largohej shtëpisë me fibër të murgeshave italiane, vinte e përplasej me rrugën e Varoshit dhe nga përplasja të dyja ishin shtrembëruar. Më tutje, sokaku i të Marrëve, i verbër e kryeneç, i sulej rrugës nazike të gjimnazit, por kjo, në çastin e fundit, i bënte bisht goditjes dinakërisht, duke u mënjanuar pak. Atëherë, Sokaku i të Marrëve lëshohej tatëpjetë, mespërmes lagjes, sikur kërkonte grindje dhe, gjatë këtij vrap, bënte ca dredha nga më të papriturat e më të habitshmet.

Varoshi street was painfully climbing up, while on the right the Gjobeku street was frantically going down, and moving apart from fibre house of Italian nuns, clashed with Varoshi street, and as the result of this clash, both of them were crooked. Further more, The mad's lane, blind and stubborn, attacked coquettish street of the gymnasium, but this, at the last moment cunningly avoided the stroke with just a little curving. And the The mad's lane rushed down through the quarter as it was looking for quarrel, and during this run created some most unexpected and most astonishing twists.

ZONJËZIMI / LADYFYING

Të qenët zonjë, thënë ndryshe “zonjëria”, në këtë qytet, më shumë se me titujt dhe pronat e burrit, lidhej me tjetër gjë e, në radhë të parë, me ndërtesat e mëdha. Jo më kot, një arkitekt i huaj kishte përdorur cilësimin: zonja arkitekturale.

Sipas tij, brenda shtëpive të mëdha, të ndërtuara, pa dyshim, nga mjeshtër të çmendur, nën qiellzanat trillane, përbri qelqeve të pamëshirshme të dritareve, ndodhte ai zhdrivillim a proces misterioz, njëfarë ikjeje në larginë a një hënëzim, shenjat e para të “zonjëzimit”. Ashtu dhe përfytyroheshin: tepër të bardha, me sisët dhe barkun verbonjë dhe me enigmën e errët marramendëse gjer në fikje nën mëndafsh.

To become a lady, in an other word to “ladyfy” in this town, more than with the titles and properties of their husbands, it was connected with something else, and first of all with the huge buildings. Not pointless a foreign architect had used the epithet: architectural ladies.

According to him, inside the big houses, without doubt build up by crazy masters, under capricious ceilings, beside unmerciful glasses of the windows, a mysterious development or proces was going on, a sort of escape to distant lands, or to the moon, which was the first sign of the “ladyfying”. So they were imagined: over white, with blinding breasts and abdomens, and with the dark dizzy enigma to the fainting under the silk.

ZONJAT E QYTETIT / LADIES OF THE TOWN

Si pulëbardha që u kishte ikur koha, zonjat e qytetit binin njëra pas tjetrës, aty ku i zinte hera, fill pas britmës fatale: “shoqe!”.

Ishte e njëjta skenë që përsëritej, ngurosjë në vend, dora që rrekej të kapej pas diçkaje, si një krah i pashpresë, fjalë: zotni, më mbani, ju lutem, pastaj dëshira për të parë nga i erdhi goditja, marrja e frymës, prerja e gjunjëve dhe, në fund, rënia.

Kështu, brenda një dite ranë zonja Nermin Fico e zonja Sabeko e Zekatëve, e para tek nisej dhe e dyta tek kthehej nga një vizitë. Po atë javë ishte e radha e zonjës Turtulli, tek kapërcente Sheshin e Zinxhirëve. Një zonjë nga Kokalarët, që dilte për herë të parë pas dy vitesh, pas thirrjes “shoqe!”,

deshi të rendte, por gjunjët iu prenë dhe mbeti në vend. Zonja Mukades Janina, për të cilën flitej se kishte qenë ca kohë e fejuara e fshehtë e mbretit, u këput mu te mesi i Urës së Vjetër, në kohën që atentatorja, e trembur befas, u largua me vrap. Një zonjë nga Çoçolët arriti të thoshte "s'jam shoqe!", para se t'i binte të fikët, por të tjerat u rrëzuan pa thënë asgjë. Kështu dy Mariet, Marie Laboviti e Marie Kroi, kishin lëshuar thjesht nga një britmë habie "ua!" e kishin zënë gojën me dorë, siç bënin kur ngacmoheshin nga horrat e rrugës, veç pa qeshur dot.

Like the seagulls of passed times, the ladies of the town were falling one after the other, there where they happened to be, immediately after the fatal call: "comrade!". It was the same scenery which was repeated, petrification on the spot, the hand trying to be clung to something, as a hopeless arm, a word: gentlemen, hold me, please, and then the desire to see from where the stroke arrived, a gasp of breath, feeling week of knees and, at the end, the fall down.

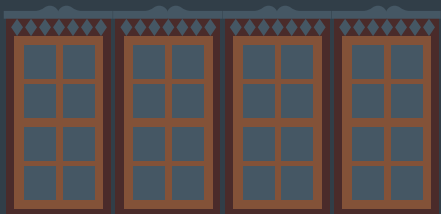
Like this within one day lady Nermin Fico and lady Sabeko of Zekates fell down, the first when she started to go to a visit, and the second coming from a visit. At the same week the turn was for the lady Turtulli, when she was crossing the Chains square. A lady from Kokalaris, which was going out for the first time after two years, when she heard the call "comrade!", wanted to run, but feeling week of knees was struck at the spot. Lady Mukades Janina, on who the gossip run that for a time was the secret fiancée of the king, gave way just in the middle of the Old Bridge, when a woman who has made an attempt during the war, suddenly frightened run away. A lady from Çoçoli family succeeded to say "I am not a comrade!", before she fainted, but all the others fell down without saying anything. So the two Marias, Maria Laboviti and Maria Kroi simply gave out a surprise cry "ua!", and put their hands on the mouths, similar to the case when they were teased by scoundrels on the roads, but without smiling.

LEGJENDA / THE LEGEND

Pikërisht në njërën nga shtëpitë e vetmuara, u kujtua një darkë e moçme, e njohur brez pas brezi si gojëdhënë a ninullë, për të vënë fëmijët në gjumë, ajo ku rrëfehej sesi i zoti i shtëpisë, në detyrim të një pakti, sipas të cilit duhej të ftonte për darkë një të panjohur, ia kishte dhënë ftesën e darkës, bashkë me porosinë. Dhe i biri, tek ecte rrugës për të gjetur kalimtarin e panjohur, i trembur ngaqë rruga e shkretë, tek kalonte përbri varrezës, e kishte hedhur ftesën brenda rrethojës së saj dhe qe larguar me ngut nëpër terr, pa e ditur se ftesa kishte rënë sipër një varri. Që kthyer pastaj në shtëpi, për t'i thënë t'et: e kreva porosinë, zoti tatë, në kohën që te dera ishte shfaqur i vdekuri me ftesën e darkës në dorë, duke tmerruar darkëtarët e të zotin e shtëpisë: më ftove, ja ku erdha, mos më vështro ashtu!

Just in one of the lonely houses, an old dinner was remembered, a dinner inherited from a generation to generation in the form of a legend or a cradle song used to put to sleep the children, in which it was told the case when the host, obliged by a pact, in which was fixed that he must invite to a dinner an unknown person, gave to the son the invitation together with the order. And the son, wandering to find the unknown passer-by, was frightened because of the desert road, so when passing by the cemetery, threw the invitation inside the cemetery fence, and quickly run away through the darkness, without being aware that the invitation fell over a tomb. Then he turned home to say to the father: I fulfilled the order, my lord, - and it was just in the moment when the dead appeared at the door with the invitation to the dinner, terrifying the diners and the landlord together: You invited me, here I am, and don't look to me like this!

RRUGËTIM 1

I ITINERARY

RRUGËTIM I ITINERARY

- 1 SHTËPIA E ISMAIL KADARE, (HAPSANA, KUBEJA)**
ISMAIL KADARE HOUSE (THE PRISON, THE VAULT)
- 2 SHTËPIA E FICOVE**
FICO HOUSE
- 3 SHTËPIA E KAKO PINOS**
KAKO PINO HOUSE
- 4 SHTËPIA E DR. VASIL LABOVITIT**
DR. VASIL LABOVITI HOUSE
- 5 SHTËPIA E BABAMETOS**
BABAMETO HOUSE
- 6 SHTËPIA E BABAZOTIT**
BABAZOTI HOUSE
- 7 SHTËPIA E DOBATËVE**
DOBATS HOUSE
- 8 SHTËPIA E PAVLI URËS**
PAVLI URA HOUSE
- 9 SHTËPIA E ZEKATËVE**
ZEKATES HOUSE

Rrugëtimi i parë përshkrohet për rreth 1 orë e 30 minuta, dhe do t'ju çojë në rugicat e kalldrëmta të qytetit të Gjirokastrës.

Aty, rrugëtimi ynë fillon me shtëpinë më të njohur në qytet, atë të shkrimtarit Ismail Kadare, e më pas shtëpitë që lanë gjurmë në kujtimet e tij. Shtëpia e Ficove e ndërtuar në vitin 1902, e verdhë si një luledielli, ku atiku në qendër të shtëpisë, si moja e spiraleve të farave, finalizon historinë e jetës përreth saj. Shumë pranë do të shfaqet shtëpia e Kako Pinos, "*shtëpia e Kako Pinos, e ëndërruar prej krejt nuseve të ardhshme të qytetit, e vogël, lirike e plot vazo lulesh*". Në të majtë shtëpia e Dr. Vasil Laboviti, ku në një pllakë lexohet: "*Dr. Vasil Laboviti, Chirurg- Gynaekolog*". Shtëpia Babameto tashmë vend për pushim e fjetje, e cila ndodhet fare pranë zonës muzeale, është dëshmi e një rijetëzimi të banesave historike në Gjirokastrë. Pak më tutje do të gjejmë vetëm disa gjurmë të shtëpisë së Babazotit dhe Dobatëve, ose disa gurë të vetmuar mes një gjelbërimi të harlisur. Ndërsa një lulëzim zambakësh, shpërthyer nga gurët e një muri të vjetër, na kujton egzistencën e shtëpisë të Pavli Urës, pjesë e një mozaiku të çmuar të arkitekturës dhe trashëgimisë kulturore të këtij qyteti: "*qytet i çuditshëm, që dukej sikur kishte dalë në luginë papritur në një natë dimri si një qenie përpara historike dhe, duke u kacavjerrë me mundime të*

ITALIAN AGENCY
FOR DEVELOPMENT
COOPERATION

1 Shtëpia e Ismail Kadare,
(Hapsana, kubeja)

Ismail Kadare House
(The prison, the vault)

2 Shtëpia e Ficove

Fico House

3 Shtëpia e Kako Pinos
Kako Pino House

4 Shtëpia e Dr. Vasil Laboviti
Dr. Vasil Laboviti House

RRUGËTIM I FIRST ITINERARY

5 Shtëpia e Babametos
Babameto House

6 Shtëpia e Babazotit
Babazoti House

7 Shtëpia e Dobatëve
Dobats House

8 Shtëpia e Pavli Urës
Pavli Ura House

9 Shtëpia e Zekatëve
Zekates house

Shtëpia e Ismail Kadare

Ismail Kadare House

Po të më pyeste dikush se si më dukej shtëpia, nuk do të dija ç't'i përgjigjesha. Në katin e dytë, për shembull, në shpinë të dhomës me oxhak, ose të Dimërores, siç e quanim, ishin dy kthina të pambaruara, mbetur nga riparimi i fundit i vitit 1936. E kisha marrë vesh prej kohësh se pas çdo riparimi, qëllonte që shtëpia pillte një apo dy dhoma të tjera, ose e kundërta, gëlltiste pa të keq po aq. Me dyer të përkohshme, sipër të cilave ishin mbërthyer kryqazi dy dërrasa, që të pengonin hyrjen, ato kthina më tërhiqnin gjithmonë. Përmes dërrasave dukeshin trenjtë, dritaret e lëna përgjysmë dhe një dritë e bukur, e butë, që binte sidomos pasditeve.

If somebody would ask me how the house looks to you, I would not know what to give as an answer. On the second floor, for instance, at the back of the room with a chimney, or the Winter room, as we used to call it, were two unfinished small rooms, remaining from the last repairing at the end of 1936 year. Long ago I learned that after each repairing it happened that the house gave birth to one or two other rooms, but also vice versa, swallowed innocently the same quantity. Because the doors were temporal, and on them there were cross-nailed two planks, to obstacle the entrance, those rooms always attracted me. Through the planks were seen the bars, the half finished windows, and a nice milde light especially infiltrating in the afternoon.

a. Hapsana

Hapsana, siç e thoshte emri, ishte burg. Vetëm shtëpitë më të vjetra të qytetit kishin të tilla. Ishte një kthinë e thellë prej guri, përbri kubesë së madhe. Nuk kishte derë, veç një qepen që hapej nga lart, sa për të zbritur i burgosuri. Pastaj shkalla ngrihej dhe qepeni mbyllej.

Të gjitha këto ndodhnin në kohë të vjetra. Gjyshja më kishte treguar se në ato kohëra, nga të dy llojet e burgjeve, ai i shtëpisë ishte kryesori. Tjetri, ai i shtetit, ishte, sipas saj, më shumë bujë se burg.

Burgimi i njeriut, dënimi, mbyllja ose dalja nga hapsana, të gjitha këto bëheshin në heshtje dhe fshehtësi, brenda mureve të shtëpisë.

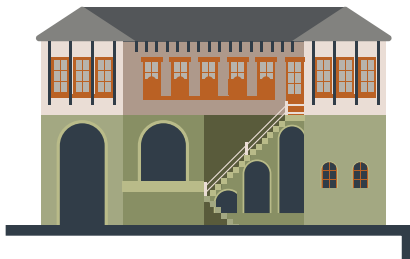

a. The prison

It was called hapsana, that is the name for a prison. Only in the oldest houses of the town was such a jail. Usually it was a deep room all of stone, beside the great vault. It has not any door, only the metal shutter, that opened from above to let the prisoner go down. Then the stairs were lifted and the shutter closed.

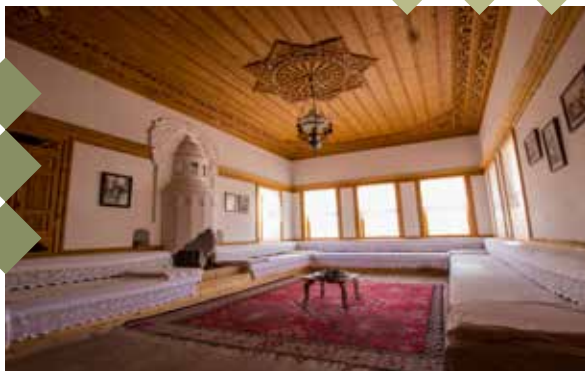
All this happened in old times. My grandmother told me, that in those times from the two types of the prisons, that of the house was the principal. The other one, the state prison, according to her, was more for clamour than for a real prison.

Imprisonment of somebody, the punishment, closing in or going out of hapsana, all this was executed in full silence and secret, inside the house walls.

Shtëpia e Ismail Kadare

Ismail Kadare House

b. Kubeja

Deri tani kubeja kishte qenë një pjesë pa rëndësi e shtëpisë. Atje ne vinim qymyrin ose shuanim gëlqeren. Kubeja ishte, si të thuash njëfarë shërbëtores, në krahasim me dhomën e madhe të katit të tretë. Dhoma e madhe kishte gjashtë dritare të bukura, të larta sa babai. Rrokafundi i saj ishte i verdhë, me dru të gdhendur. Asaj i bëheshin shërbimet më të mëdha në shtëpi. Nëna ia lante dhe ia fërkonte dërrasat, gjersa zverdhonin si dylli. Perdet e dritareve ishin të bardha, plot dantella, kurse mbi nim uleshin plakat, që vinin për vizitë, gjerbnin kafënë dhe thoshin gjithë ato fjalë të mençura.

Por ja, papritur, çdo gjë ndryshoi ditën që ranë bombardimet e para. Dhomës së madhe iu thyen të gjitha qelqet e dritareve dhe u shëmtua dhe u trondit shumë, kurse kubeja e qetë dhe babëloke as që pyeti fare ç'u bë përjashta.

Gjatë kohës që vazhdonte bombarimi dhe muret e trasha të kubesë as që tundeshin fare, unë ia qaja hallin dhomës së madhe, që dridhej e trandej e tëra, atje lart, e vetme fare. Ajo më dukej si një grua e bukur, por e trembur dhe me nerva, kurse kubeja ishte si një plakë shurdhe por me kockë të fortë. Menjëherë, porsa dhoma e madhe e humbi rëndësinë e saj, kubeja u bë pjesa më e nderuar e shtëpisë. Dukej sikur shtëpia jonë që kthyer me kokë poshtë.

b. The vault

Up to now the vault was not an important part of the house. There we used to put the coal, or slaked the lime. So to say, the vault was a sort of a servant in comparison with the big room of the third floor. The big room had six nice windows, high like my father. Its roof was of yellow colour, of carved wood. To her were made the most services in the house. My mother washed and scrubbed the boards to the point that they looked like wax. Curtains on the windows were white, full of lace-work, at the settee sat the old women coming in visit, sipping the coffee and saying so much wise words.

But suddenly everything changed on the day of the first bombardments. All the glasses of the windows in the big room were broken, and it was greatly shattered and became ugly, meanwhile the calm and kind vault was not bothered to ask what happened outdoors.

During the bombardment when the large walls of the vault were not at all shaking, I was lamenting for the big room, which all shook and trembled there up wholly alone. It seemed to me like a beautiful woman, but frightened and nervous, meanwhile the vault was like a deaf old woman, but of strong stature. Immediately after the big room lost its importance, the vault became the most honoured part of the house. It seemed like our house went topsy-turvy.

Shtëpia e Ficove

Ficos House

Ndërkaq, disa hapa më tutje, mu përpara shtëpisë së Ficove, rrjedha e ujit ndërronte emërtim nga një "urë" bëhej "Përroi i Ficos".

Shtëpia e Ficove, përveç që ishte e madhe, ishte ndoshta më e bukura e qytetit, çka për disa kishte qenë dhe arsyeja që kishte nxjerrë, siç thuhej, ministrin e jashtëm më me nam të të gjithë kohërave në Shqipëri. Merrej me mend se sa e lehtë do të ishte për këtë shtëpi që, pas një nami të tillë, t'i jepte emrin e saj rrjedhës së ujit.

Only some steps further properly before the Ficos house, the stream changed its name and from a "bridge" it became the "Ficos stream".

Ficos house was not only a big one, may be it was the most beautiful of the city, and as some people used to say this was the reason why from it originated, as the rumour goes, the most famous foreign minister of all times in Albania. It can be imagined how easy would be for this house, after such a fame, to give its name to that stream of water.

Shtëpia e Kako Pinos

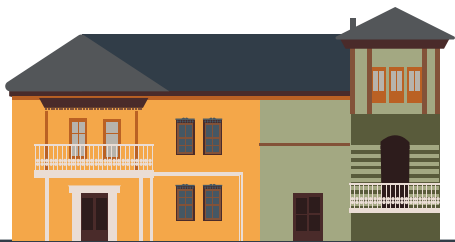
Kako Pino's House

Një pjesë e rrugës shkonte përbri saj gjer te shtëpia e Kako Pinos, e ëndërruar prej krejt nuseve të ardhshme të qytetit, e vogël, lirike e plot vazo lulesh, pothuajse ngjitur me tonën. Kurse përballë portave të dy shtëpive, i shtrembër, i mbrapshtë, i pangjashëm me asgjë, niste Sokaku i të Marrëve.

A part of the street extended beside it up to Kako Pino's house, which was the dream for all the future brides of the town, a small house, lyrical and full of flower pots, almost close to our house. Whereas in front of the gates of the two houses started the crooked, malicious, similar to nothing The mads lane.

Shtëpia e Dr. Vasil Labovitit

Dr. Vasil Laboviti house

Në rrugën e pjerrët të Varoshit, pikërisht te shtëpia e dr. Vasil Laboviti, atje ku më 1943 do të shtrohej një darkë e pakuptueshme me gjermanët, niste, bashkë me rrugën që të çonte te shtëpia jonë, surrealizmi. Shtëpia e doktorit, vajzën e të cilit e kisha në klasë, ishte e para.

Ishte e lehtë, për shembull, të flisje për shtëpinë e doktor Laboviti të madh, ku gjithë klasa jonë kishte shkuar për t'i uruar ditëlindjen Elës. Të gjithë thoshin sa e bukur brenda. Ose sa e ngrohtë, madje edhe në qoftë se kishin ndonjë mendim që nuk e shfaqnin, dihej se lidhej me darkën e famshme me gjermanët.

On the steep street at Varoshi, precisely at the house of dr. Vasil Laboviti, there where in 1943 would be offered an incomprehensible dinner with Germans, was the beginning, together with the street that leads to our house, of the surrealism.

The house of the doctor, the daughter of whom was at the same class with me, was the first one.

It was easy, for instance, to speak about the great doctor Laboviti's house, where all our class went to congratulate Ela on the occasion of her birthday. All were saying that it was very beautiful inside. Or how warm it was, even if they had any thought not expressed, but it was known that it was in connection with the famous dinner with Germans.

Shtëpia e Babametos

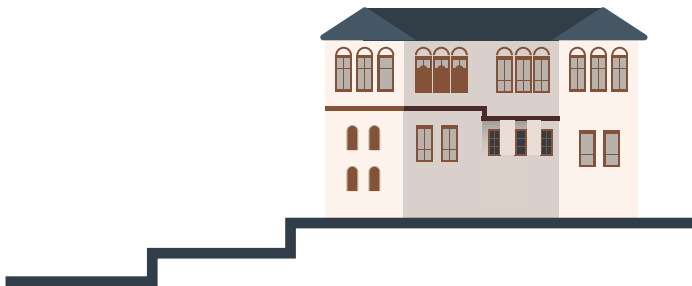
Babametos House

Gjyshja më kishte treguar se në të gjitha shtëpitë e mëdha gjirokastrite, mëritë ishin aq të gjata saqë shumicës nuk u mbahej mend zanafilla. Më e zgjatura që njihej ishte mëria e Zekatëve me Babametot, mbi treqindvjeçare, qysh nga koha kur këta të fundit kishin qenë të krishterë. Thuhet se u zunë për një vetëtimë, po ajo ka qenë tjetër gjë. Ishte fjala për një pasqyrë, me anë të së cilës një Babameto i dërgonte shenja një vajze të Zekatëve.

My grandmother told me once that in all big Gjirokastra houses the hatreds went for such a long time that for most of them the beginning was unknown. The most prolonged one that was known was the hate between Zekates and Babametos, more than three hundred years long, from the time when the second ones were Christians. The story goes that they quarreled on a lightning, but the reason was quite another thing. It was because of a small mirror, with the help of which one from Babametos was sending signals to one girl from Zekates.

Shtëpia e Babazotit

Babazoti House

Atje çdo gjë ishte e butë dhe e ndryshueshme. Atje, rrugët dhe rruginat bënë sikur harronin vendin nga kalonin një javë më parë dhe qetë-qetë dhe pa bujë zhvedoseshin nga e majta apo nga e djathta. Kjo ndodhte, sepse atje asgjë nuk ishte shtuar me pllaka guri. Trualli ishte i lirë të bënte ç'të donte, të mbetej rrafsh apo të hepohej, për shembull, e të rrëzonte cungishtën në përrua, siç rrëzon mushka barrën e vet. Veç kësaj, toka ishte e rrëshqitshme. Këtu vendi ishte si njeriu: shëndoshej, dobësohej, zbukurohej, vrenjtej, shëmtohej, sipas ndërrimit të stinëve. Kurse lagjja jonë ishte krejt mospërfillëse ndaj këtij ndërrimi.

Më e çuditshmja nga të gjitha ishte se kjo lagje kishte vetëm dy shtëpi, atë të Babazotit dhe një shtëpi tjetër nja dyqind hapa larg. Në pjesën veriore të lagjes kalonte rruga e kështjellës, që lidhte lagjet e sipërme të qytetit me qendrën.

There everything was soft and changeable. There the streets and the lanes pretended to forget the place where they were going to one week before, and calmly and without much ado displaced to the left or to the right. It was happening because nothing was set with stone tiles. The soil was free to do what it liked more, to remain flat or to undulate, and for instance, to bring down the stumpy ground in the torrent like a mule that drops its burden. Moreover, the earth was slippery. Here the place was like a human being: it grew fat, it grew weaker, it embellished, frowned, disfigured following the change of seasons. But our quarter was disdainful to this changing.

The most astonishing thing was that this quarter possessed only two houses, the house of Babazoti, and another one at about two hundred feet further. On the northern part of the quarter the road to citadel passed, connecting the upper quarters of the town with the center.

Shtëpia e Dobatëve

Dobates House

Shtëpia e Dobatëve ishte e veçuar, pa lagje apo rrugë, që, në njëfarë mënyre do ta detyronin të ngjante me të tjerat. Ishte në një zonë të zbrazët, përbri kështjellës dhe një përroi të rrëmbyeshëm. Në mungesë të fshehtësive, ajo kishte një truall të gjërë, që mund të merrej për kopsht dhe një nënshtëpizë midis truallit, që quhej odajashtë dhe ku banonte një familje romësh, shërbyes të dikurshëm të shtëpisë.

Kadarenjtë dhe Dobatët, siç do ta merrja vesh më pas, ndryshonin nga njëri-tjetri më fort se shtëpitë e tyre.

Dobates house was apart, belonging to no quarter or street, which somehow would oblige it to be similar to the other houses. It was an empty zone, on the side of the citadel and a swift torrent. Lacking any secrets it had a large ground which would become a garden, and a cottage in the middle of the ground, called the outside-room, where a gypsy family lived, former servants of the house.

As I would later learn, Kadares and Dobates were more different between them than their houses.

Shtëpia e Pavli Urës

Pavli Ura house

Më tutje ishte shtëpia e Pavli Urës, mbiemri i të cilit vinte nga një urë, e vërtetë ose e rreme, nuk kuptohej, që ishte poshtë saj. Në të vërtetë ishte një rrjedhë e madhe uji, që dilte nga një drejtim, por urë nuk kishte asgjëkund, madje as Pavli Ura s'dinte si ta shpjegonte mbiemrin e vet.

A little further Pavli Ura house stand, while the name 'Ura' meaning bridge in Albanian, derives from a real or false name, but may be existed below it. In fact it was a big water stream, coming from one direction whereas there was not to be seen any bridge, and even Pavli Ura himself could not give any explanation to his family name.

Shtëpia e Zekatëve

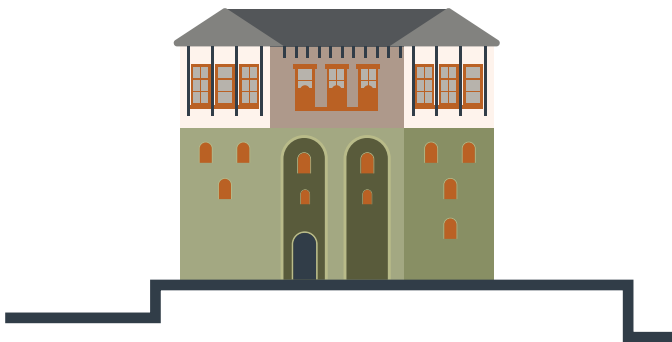
Zekates House

Gjyshja më kishte treguar se në të gjitha shtëpitë e mëdha gjirokastrite, mëritë ishin aq të gjata saqë shumicës nuk u mbahej mend zanafilla. Më e zgjatura që njihej ishte mëria e Zekatëve me Babametot, mbi treqindvjeçare, qysh nga koha kur këta të fundit kishin qenë të krishterë. Thuhet se u zunë për një vetëtimë, po ajo ka qenë tjetër gjë. Ishte fjala për një pasqyrë, me anë të së cilës një Babameto i dërgonte shenja një vajze të Zekatëve.

My grandmother told me once that in all big Gjirokastra houses the hatreds went for so long a time that for most of them the beginning was unknown. The most prolonged one that was known was the hate between Zekates and Babametos, more than three hundred years long, from the time when the second ones were Christians. The story goes that they quarreled on a lightning, but the reason was quite another thing. It was because of a small mirror, with the help of which one from Babametos was sending signals to one girl from Zekates.

RRUGËTIM II II ITINERARY

1 SHTATORJA E ÇERÇIZ TOPULLIT

ÇERÇIZ TOPULLI STATUE

2 KËSHTJELLA, (KALAJA)

CITADEL (THE CASTLE)

3 QAFA E PAZARIT

BAZAARS NECK

4 FUSHA E AERODROMIT

AIRPORT FIELD

5 FSHATI ASIM ZENELI

ASIM ZENELI VILLAGE

Rrugëtimi i dytë e nisim në anën lindore të pazarit, në sheshin Çerçiz Topulli, ku ndodhet shtatorja e një prej figurave më revolucionare, heroit kombëtar Çerçiz Topulli. Për të cilin Ismail Kadare do të shkruante: "Një njeri i bërë prej metal! A ishte e nevojshme një krijesë e tillë? A nuk ishte turbulluese? Ishte dimër. Shtatorja u vendos gjatë natës në sheshin e qëndrës. Gjatë natës, mbi supet e njeriut prej bronzi dikush kishte hedhur një velenxë leshi. Qysh atëherë, qyteti ishte dashuruar pas shtatores së tij".

Një tjetër ndalesë historike është edhe kalaja, sipas kronikanit turk, Çelebiu, i cili vizitoi qytetin më 1672: "Kalaja ishte ndërtuar në kohë të moçme. Krejt prej guri të gdhendur. Në mes të kalasë ndodhej një rrugë e gjërë me drejtim lindje-perëndim, në të dy anët e së cilës ndodheshin 200 shtëpi. Ajo kishte dy porta hekuri me nga tri palë dyer dhe një hendeq 100 hapa të gjatë dhe 200 hapa të gjërë midis namasgjahut dhe fortesës. Ndërsa të tri anët e tjera nuk kishin nevojë për hendeq pasi janë përrenj natyrorë".

E më pas, aty pranë, do të ndeshemi me një pazar të stilit tipik oriental. Mbas urës së lumit do të na shfaqet fusha e aerodromit. Aeroport ku, mbas viteve 90, u bë ulja e avionit që solli në Gjirokastrë kryeministrin Italian z. Romano Prodi, ish kancelarin austriak z, Vraniski, dhe më pas për një vizitë në qytetin e tij të lindjes, vetë shkrimtarin Kadare. Fshati Asim Zeneli, quajtur kështu në nderim të heroit të popullit me të njejtin emër, është pikëmbërritja e këtij rrugëtimi që zgjat rreth 1h e 20min. Ky fshat u krijua në vitin 1946, aty u formua kooperativa e parë blegtorale në Shqipëri.

Second Itinerary we begin at the east part of the bazaar, on Çerçiz Topulli square, where a monument stands of the one of most distinguished figures of the insurgency against Ottoman occupation, the National Hero Çerçiz Topulli. Kadare would write: *"A man made of metal! Was there neccessary such a creature? Wasn't it disturbing? It was winter. The statue was put there at the center square on a night. During the night on the shoulders of the bronze man somebody put a woolen cover. From that time the town fell in love to his statue."*

Another historical stop is the Citadel, which Ottoman cronicler Evliya Tchelebi visited in 1672, and described it as follows: *"The castle was build up in old times. All of carved stone. At the center of the castle was a large street going from the East to the West, having on both sides 200 houses. It possessed two iron gates each with three doors, and a ditch 100 feet long and 200 feet large between the public space of worship and the fortress. And at the three other sides there was not needed a ditch because of the natural torrents"*.

Further very close we find ourselves in a typical Oriental bazaar called *The Castle Bazaar*. After the small bridge on the river the airfield opens. On this airport after the 1990 year landed the airplane that brought to Argyrocastro the Italian prime-minister, M. Romano Prodi, the former Austrian chancellor M. Vranitzki, and later for a visit in his birthplace the writer Kadare himself. The village Asim Zeneli, bearing this name in honour of a Peoples' Hero, is the finish of this itinerary covering 1 h and 20 minutes. The village was established in 1946, and there the first stock-rising cooperative was formed.

ITALIAN AGENCY
FOR DEVELOPMENT
COOPERATION

1 Shtatorja e Çerçiz Topullit

Çerçiz Topulli statue

2 Kështjella, (Kalaja)

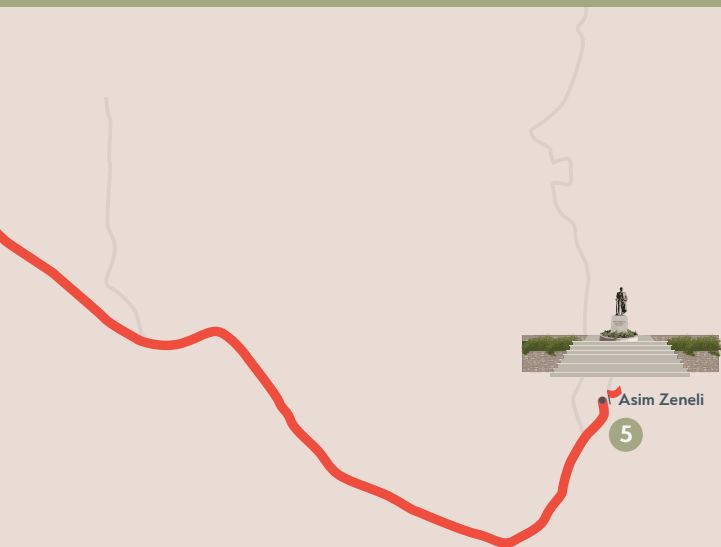
Citadel (The castle)

3 Qafa e pazarit

Bazaars neck

RRUGËTIM II

SECOND ITINERARY

4 Fusha e aerodromit
Airport field

5 Fshati Asim Zeneli
Asim Zeneli village

Shtatorja e Çerçiz Topullit

Çerçiz Topulli statue

Një rreshter grek shtiu me armë, por nuk vrau njeri. Veç i hapi një vrimë në kofshë shtatores së vetme të qytetit. Kjo ishte një shtatore bronxi, që ngrihej në sheshin e qendrës qysh nga koha e mbretërisë. Përpara saj, qyteti nuk kishte pasur kurrë asnjë shtatore. Të vetmet përfytyrime të njeriut ishin dordolecët. Kur u tha se do të ngrihej një shtatore (kjo ndodhi pothuajse në një kohë me përrurimin e kundërajorit), shumë qytetarë fanatikë, që për kundërajrorin ishin gëzuar aq shumë, për shtatoren shfaqën dyshime. Një njeri i bërë prej metali! A ishte e nevojshme një krijesë e tillë? A nuk ishte turbulluese? Ishte dimër. Shtatorja u vendos gjatë natës në sheshin e qendrës. Gjatë natës, mbi supet e njeriut prej bronzi dikush kishte hedhur një velenxë leshi. Qysh atëherë, qyteti ishte dashuruar pas shtatores së tij.

A Greek corporal fired from a rifle, but didn't kill anybody. The only result was a hole at the leg of the unique statue of the city. It was a bronze statue, work of the sculptor Odhise Paskali, erected on the central square from the times of the kingdom. Before that the city never had any statue. The only images of a human being were the scarecrows. When it was said that a statue was to be erected (it happened almost at the same time when the anti-aircraft gun was inaugurated), many fanatical citizens, who were so glad concerning the gun, expressed some doubts. A man made of metal! Was there necessary such a creature? Wasn't it disturbing? It was winter. The statue was put there at the center square on a night. During the night on the shoulders of the bronze man somebody put a woolen cover. From that time the town fell in love to his statue.

 Kështjella, (Kalaja)
Citadel (The castle)

Kështjella ishte e lashtë. Ajo kishte pjellë qytetin. Shtëpitë e qytetit i ngjisinin pak a shumë asaj, siç i ngjasin pak a shumë nënës fëmijët. Me kalimin e shekujve, qyteti ishte rritur shumë. Ndonëse kështjella ishte ende e mbajtur, askush nuk e mendonte se do të vinte një ditë që ajo do të merrte në mbrojtje përsëri pjellën e saj, qytetin. Kjo ishte një prapësi e frikshme. Ishte njëlloj sikur njeriu të futej prapë në barkun e nënës, prej nga kishte dalë. Tani që gjithçka ishte kryer, pritej përfundimi. Nëqoftëse ishte pranuar shërbimi i kështjellës, duheshin pranuar edhe pasojat. Mund të binin sëmundje të mesjetës. Mund të zgjoheshin krime të vjetra. Kronika e Xivo Gavos ishte mbushur me vrasje dhe me shpërthime të murtajës.

The citadel is a magnificent medieval and Ottoman fortress which has caught the imagination of travellers since the days of Byron, John Hobhouse and Edward Lear.

The citadel was very old. From it the town was born. The houses of the city more or less resembled it, like the children that resemble more or less to their mothers. After some centuries the town grew considerably. The castle was still holding well, but nobody was thinking that there will be a day, when once more it would take under its protection its progeny, the town. It was a frightening mischief. It was like a human being would enter again in the womb of the mother, from where he went out. Already now everything was accomplished; the conclusion was awaited. If the service made by the castle was accepted, then also the repercussions ought to be accepted. It was possible to reappear medieval diseases. Old crimes could be awaked. Xivo Gavos chronicle was full of killings and plague eruptions.

Qafa e pazarit

Bazaars neck

Rreth e rrotull ishte një ndërtesë njëkatëshe, gjithashtu prej çimentoje, që e mbyllte sheshin nga të gjitha anët. Në trenjtë e saj vareshin qindra grremça hekuri. Poshtë dukeshin delet dhe midis tyre fshatarët, veshur të gjithë me shajak dhe me bërruce të zeza, të përkulur mbi kafshët dhe me duart mbërthyer fort pas leshit të tyre.

Pamja e tregut, përmes të cilit tani ecnim, po na qetësonte. Mbi dërrasa e mbi shporta prej xunkthi e nganjëherë drejt e në tokë shpalosej një botë e gjelbër, që të ne nuk njihej. Lakra, barishte, qepë, buzëqeshje livadhesh, qumësht, vesë mëngjesi, djathë, majdanos.

One-floor building was there around, also made of cement, closing the square from all the sides. On its bars hundreds of iron hooks hung. From down there the sheep were seen, and in the midst of them the villagers, all of them dressed in rough wool costumes and black cloaks, bent over the animals, and the hands grasping their wool.

The view of the market, through which we were now crossing, was bringing calm to us. Over boards and rush baskets, and in some cases directly on the ground, a green world was spread large. Cabbages, herbage, onions, smiles from grassland, milk, mornig dew, cheese, parsley.

Fusha e aerodromit

Airport field

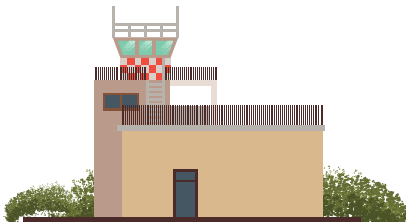
Kaluam arat e shkreta. Në kohën që doli hëna, po iknim nëpër udhën e madhe. Asnjëherë nuk kisha parë një gjë më të frikshme se kjo udhë natën, me thellomat e pafundme, të krijuara nga rrotat e kamionëve, që, nën hijen e krijuar prej dritës së hënës, dukeshin si vija të zeza vdekjeje. Nazoja u rrëzua dhe u ngrit përsëri.

Kaluam urën e lumit. Përpara kishim fushën e braktisur të aeroportit, përmes së cilës duhej të kalonim. Më në fund, u gjendëm mbi të. Kurrnjëherë se kisha menduar se mund të shkëlja me këmbë. Më pikoi në zemër. Ajo fushë kishte qenë për mua e shenjtë. Njëfarë motër apo grua e qiellit. Me fat të zgjedhur, si një princeshë. Tani, e ndarë prej qiellit, krejt si gruaja e lënë, ishte vrenjtur dhe egërsuar.

We crossed the desert fields. When the moon arised, we were walking on the main road. Never I have seen something more terrifying than that road during the night, with endless hollows created by the tyres of the lorries, hollows that under the shadows created by the moon light seemed to be black lines of the death. Nazo fell once more and again raised up.

We crossed the bridge over the river. In front of us was the deserted field of the airport, which we ought to cross. Finally we found ourselves on it. Never I thought that I would step with my feet over that grass. My heart bled. That field has been holy to me. A sort of a sister or a wife from the heaven. With a chosen fate, like a princess. And now, separated from the heaven, like an abandoned woman, she was gloomy and infuriated.

Fshati Asim Zeneli

Asim Zeneli village

Ja, pra, ç' ishte ajo gjë, që quhej katund. E çuditshme!

Ato shtëpi të vogla, të ulëta, fare të ulëta, me mure të lyera me gëlqere, më dukeshin si shtëpi kukullash. Veç kësaj, ato nuk ishin të ngjitura me njëra tjetrën për të krijuar njëren anë të rrugës, kundruall së cilës, aty për aty çohesh ana tjetër me kryeneçësi, si për të thënë dil të të dal, gati për pezmi të përjetshëm. Jo, këtu gjithçka ishte ndryshe. Shtëpizat, si për të shmangur grindjen, ishin ndarë nga njëra-tjetra, secila në punë të vet. Dhe, sikur të mos mjaftonte kjo, secila kishte rreth e rrotull një copë tokë të punuar, kotece pulash, mullar dhe kasolle qeni.

Here it was, that thing called village. Strange!

Those houses so small, low, very low, with whitewashed walls, seemed to me to be doll houses. Apart from this, they were not close to each other to form one side of the street, in front of which would be stubbornly erected the other side, as if saying face me and I'll face you, ready to an eternal exasperation. No, everything here was different. The small houses, as if to avoid the quarrel, were separated from each other, everyone to its dealings. And as if it was not sufficient, each one had around a piece of cultivated land, a hen-house, a stack and a dog kennel.

RRUGËTIM III

III ITINERARY

1 KINEMAJA

THE CINEMA

2 KISHA E KRYEENGJËJVE

THE CHURCH

3 TEQEJA E BABA SELIMIT

BABA SELIMI TEKKE

4 GUVË E SHANISHASË, (MOTRA E ALI PASHË TEPELENA)

SHANISHA CAVERN (ALI PASHA OF TEPELEN SISTER)

5 MANASTIRI I SHËN TRIADHËS

ST. TRINITY MONASTERY

Kinemaja e vjetër e qytetit është vendi ku nis dhe **Rrugëtimi ynë i tretë**, ku dikur shfaqeshin çfarëdolloj filmash dhe njerëzia mblidhej turmë për një biletë. Më pas do të vizitojmë kishën e Kryeengjëjve, ku prehen varrezat e katolikëve rrethuar nga qiparisa dhe me një këmbanore të lartë. Jashtë qytetit, do të vizitojmë teqen e Baba Selimit, përhapës i bektashizmit jo vetëm ndër shqiptarë por edhe në të huaj që ishin në Gjirokastër si nënpunës. Rrugëtimi rreth 25 minuta drejt guvës së Shanishasë, (motra e Ali pashë Tepelenës), kalon përgjatë fshatit Goranx, ku zbulimet arkeologjike datojnë që nga periudha e Paleolitit. Kështjella e motrës së Ali Pashës, Shanishasë, e cila u martua me një nga anëtarët e familjes Libohova, është pa dyshim, një nga vendet më të rëndësishme për të vizituar. Mbërritja e këtij rrugëtimi është manastiri i Shën Triadhës, për të cilin Ismail Kadare do të shkruante:

"Dy orë me kalë larg nga qyteti, në një brinjë mali plot qiparisa, ishte një manastir i lashtë, i dëgjuar në tërë krahinën për ujët e bekuar të tij, vjetërsinë dhe legjendat romantike. Ishte djegur dhjetëra herë, por flaka, siç duket, nuk i kishte arritur kurrë në zemër dhe prapë ishte ngritur, i bardhë e i fortë".

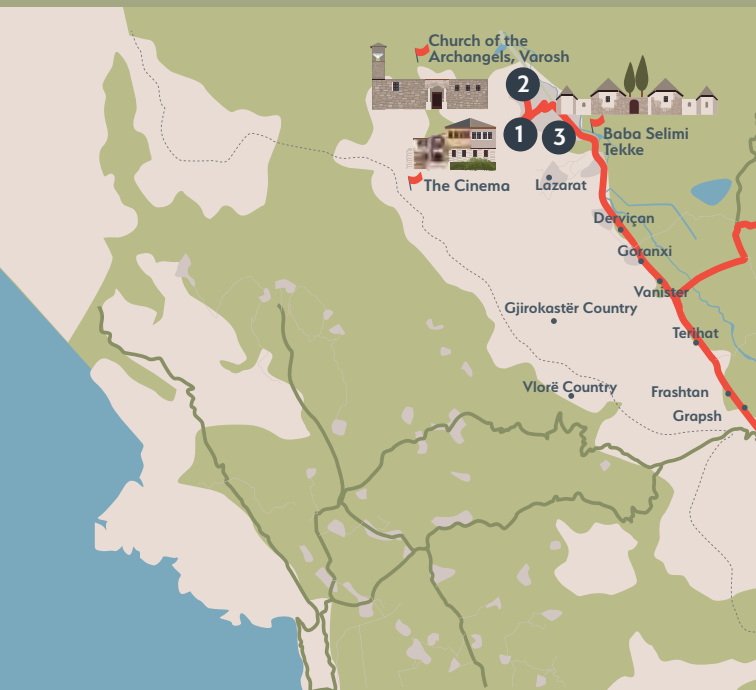
Our Third Itinerary starts at the Old cinema of the town, where times ago various films were displayed, and the people were crowded to procure a ticket. Afterwards we will visit the Church of Archangels, where are the tombs of Roman Catholics, surrounded by cypresses, and a high bell-tower. Outside the town we will visit the tekke of Baba Selim, a person that propagated the Bektashi faith not only among the Albanians, but also amid the foreigners that worked as white collar employees in Gjirokastra. There are needed 25 minutes to walk to Shanisha Cavern, the sister of the famous Ali Pasha of Tepelen, and the walk goes through Goranxi village, where is an archaeological site with findings dating from the Paleolithic period. The castle of Ali Pasha sister, Shanisha, which married one of the men from Libohova family, without any doubt is one of the most important palces to be visited. The finish of this itinerary is Saint Trinity monastery, on which Ismail Kadare woud write:

"Two hours far from the town, on a mountain slope full of cypresses, there was an old monastery, famous all around the region for its holy water, the antiquity, and the romantic legends. It was burnt down tenths of times, but it seems that the flames never arrived to its heart, and once again it was raised up, so white and strong."

ITALIAN AGENCY
FOR DEVELOPMENT
COOPERATION

1

Kinemaja
The Cinema

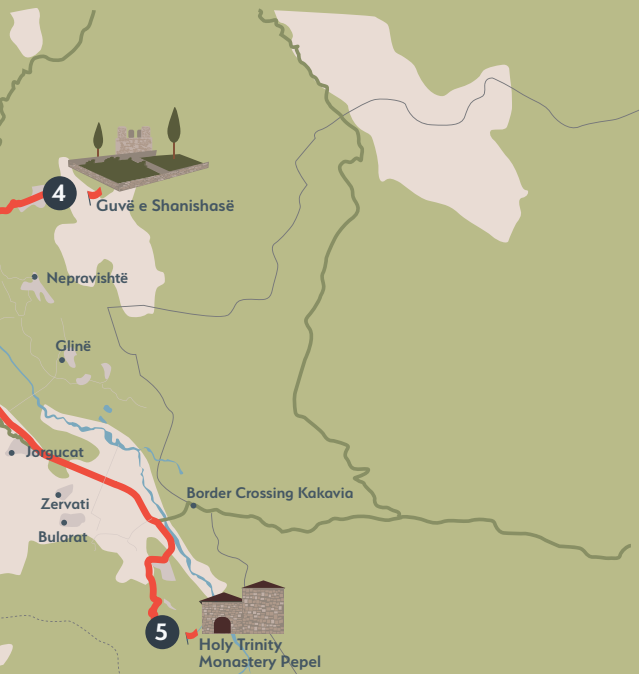
2

Kisha e Kryeengjëjve
The Church

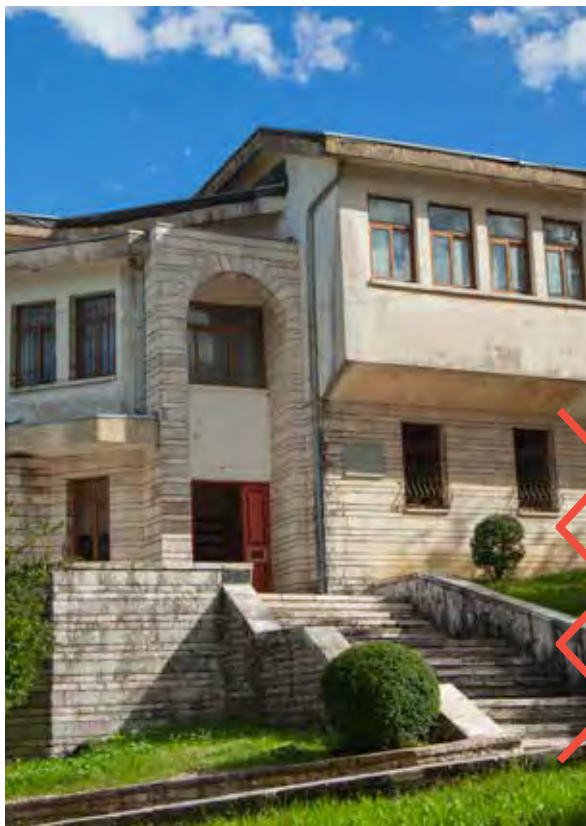
3

Teqeja e Baba Selimit
Baba Selimi Tekke

RRUGËTIM III THIRD ITINERARY

- 4** Guvë e Shanishasë, (motra e Ali pashë Tepelena)
Shanisha cavern (Ali Pasha of Tepelen sister)
- 5** Manastiri i Shën Triadhës
St. Trinity monastery

Kinema e vjetër,
Kinema e braktisur,
Ku prej kohësh më s'lozin
filma të përsëritur,
Ku s'bëjnë më zhurmë
njerëzit me karriget,
Ku në pushimet e seancave
S'shesin kikirikë.
Ekrani me njolla,
Megafonët prishur,
Stolat janë boshe si radhë të
pashkruara;
Këtë poemë stolash të gjatë,
të braktisur
Nga dera e vështroj
Plot mall e i menduar.
Kinema e fëminisë,
Kinema e rrëmujës,
Kam parë aq vende,
Kam parë aq salla,
Por n'asnjë prej tyre s'kam
hyrë me aq bujë,
Sa tek ti,
E shtrenjta barakë,
E rralla!

Bota fund s'kish e anë,
Bota ngjante e shkëlqyer,
Ndonëse ekrani ish me arna.

Dhe ne ishim me arna,
Me arna ish Republika,
Koha, bërrylat, shtetet ishin
me arna.
Por në sytë tanë
Kish të tillë dritë,
Që nuk e patën kurrë
Më të ndriturat ekrane

*The old cinema,
Abandoned cinema,
Where repeated films are no
more played,
Where people are no more
rumoring with the chairs,
Where in the pauses
between séances
Peanuts are no more sold.
The screen spoiled,
Megaphones broken,
Benches empty like
unwritten lines;
To this long abandoned
poem of benches
I am looking from the door
Full of nostalgia and in
thoughts.
Cinema of childhood,
Cinema of turmoil,
I have seen so many
countries,
I have seen so many halls,
But in no one of them I
entered with such clamor
As I entered in this hall,
The dear barrack,
The rare!*

*The world had no end, and
no limits,
The world looked splendid,
Although the movie screen
was in patches.*

*We also were in patches,
In patches was the Republic,
The time, the elbows, the
states were in patches.
But in our eyes
There was such a light,
That never emitted
The brightest screens.*

Kisha e Kryeengjëjve

The church

E ndarë prej lagjes nga një përrua, ngrihej kisha me këmbanoren e lartë dhe oborrin e gjerë me qiparisa, ku ishin edhe varrezat e të krishterëve. Kapërcyen urën e gurtë pa parmakë dhe hynë në portën e oborrit të kishës. Oborri i madh dhe varrezat ishin pothuaj të shkreta. Dera e rëndë ishte gjysëm e hapur.

Një plak me pelerinë të zezë krahëve doli nga qimiteri.

- Ky është basho Sevua, kujdestari i kishës dhe i varrezave. Ata hynë në kishën gjysmë të errët, me kube të ngjyrosura e të pikturuara cep më cep. Era e qirinjve të djegur dhe e temjanit u zgjoi kujtime.

Separated from the quarter by a torrent, the church rised with a high bell tower, and had a large court full of cypresses, where the Christians' tombs were. They crossed the stone bridge without handrails, and entered the gate of the church court. The large court and the cemetery were almost desert. The heavy gate was half opened.

An old man with a black coat on the shoulders went out from the cemetery. - This is father Sevo, church and cemetery warden.

They entered into half dark church, with vaults coloured and painted on all sides. The smell of the burnt candles and the incense raised memoirs.

Teqeja e Baba Selimit

Baba Selimi Tekke

Ishte jashtë qytetit, mbi një breg afër lumit. Teqeja ishte e bukur dhe fare e heshtur. Humbur në mes qiparisave të lartë, ajo ngjante si një varr i madh.

It was outside the city, on a bank close to the river. The tekke was nice and silent. Lost there among the high cypresses, it resembled a huge tomb.

Guvë e Shanishasë, (motra e Ali pashë Tepelena)

Shanisha cavern (the sister of Ali Pasha of Tepelena)

Zotërinj turistë, kjo është e famshmja Guvë e Shanishasë...flitej se do të kthehej në muze, se do të mbyllej, se do të rihapej, se do të bëhej filial i Hetuesisë së Përgjithshme, ndoshta, i çmendinës.

Besohej nga të gjithë se ajo ishte biruca me e thellë dhe, pa dyshim, më e frikshmja e burgut të qytetit. Ishte mbyllur qysh nga koha e Ali pashë Tepelenës, prej motrës së të cilit, Shanishasë, kishte marrë dhe emrin. Në atë birucë ishin torturuar ditë e net me radhë rrëmbyesit dhe përdhunuesit e gruas së re. Vetë Ali Tepelena, nga një brimë e fshehtë kishte ndjekur torturat.

Dear tourists, this is the famous Shanisha Cavern... rumours were that it would be transformed in a museum, would be closed, would be reopened, would become branch office of the General Board of Enquiry, may be, of the madhouse.

It was beleived by all people that this was the deepest cell and, without any doubt, the most frightful cell of the town prison. It was closed already at Ali Pasha of Tepelen times, and named after his sister, Shanisha. In that cell during night and day the kidnappers of the young woman were tortured. Ali Tepelena himself from a secret hole followed the process.

Manastiri i Shën Triadhës

St. Trinity monastery

Dy orë me kalë larg nga qyteti, në një brinjë mali plot qiparisa, ishte një manastir i lashtë, i dëgjuar në tërë krahinën për ujët e bekuar të tij, vjetërsinë dhe legjendat romantike. Mbi muret e vjetër të gurtë kishin vënë gurë tërë shekuj. Ishte djegur dhjetëra herë, por flaka, siç duket, nuk i kishte arritur kurrë në zemër dhe prapë ishte ngritur, i bardhë e i fortë, në mes të qiparisave të rinj.

Biblioteka ishte një sallë me shtylla guri të vjetra, pak e errët, me rafte të rënda ngjyrë kafe, me portë dhe kanate të hekurta. Shumica ishin libra greke të shenjta. Kishte dhe ca shqipe, më të pakta.

Far from the town, two hours on a horse, on a mountain slope full of cypresses, there was an old monastery, famous all around the region for its holy water, the antiquity, and the romantic legends. On the old stones other stones were put during the centuries. It was burnt down tenths of times, but it seems that the flames never arrived to its heart, and once again it was raised up, so white and strong amidst the new cypresses." The Library was a hall with old stone columns. It was a little dark, with heavy shelves of coffee-brown colour, and a door with iron shutters. Most of the books were holy books in Greek. Some were in Albanian, but less in number.

FUND

Rrugëtimi ynë përfundon jashtë qytetit, në manastirin e Shën Triadhës, ku do të freskohemi me ujë të bekuar, dhe legjendat do të na çojnë larg në histori romantike dhe shkrime të shenja.

END

Our tour ends outside the town, at Saint Trinity's monastery, where you can refresh yourselves with the holy water, and the legends will carry us far back into romantic stories and holy scriptures.

BIBLIOGRAFI

BIBLIOGRAPHY

Kadare, I. (1971). Kronikë në gur.

Kadare, I. (2001). Qyteti pa reklama. Onufri.

Kadare, I. (2005). Çështje të marrëzisë. Onufri.

Kadare, I. (2008). Darka e Gabuar. Onufri.

Kadare, I. (2015). Kukulla. Onufri.

ISMAIL KADARE

RRETH ATORIT / ABOUT THE AUTHOR

Ismail Kadare, ka lindur në Gjirokastrë, në 28 Janar 1936. Fëmijëria e tij e hershme në rrugicat e kalldrëmta, ravijëzoi përgjithmonë portretin e tij artistik, dhe shfaqet aq e prekshme në romanet e tij si: "Kështjella" (1970), "Kronikë në gur" (1971), "Qyteti pa reklama" (2001), "Çështje të marrëzisë" (2005), "Darka e gabuar" (2008), "Kukulla" (2015), etj.

Tregimi "Gjenerali i ushtrisë së vdekur", 1962, të cilin më pas e bëri roman, është pa dyshim një mjeshtëri e Kadaresë në përdorimin e gjuhës së pasur shqipe për krijimin dhe zbërthimin e karaktereve të personazheve. Shtëpia botuese Albin Michel e botoi këtë roman, të përkthyer nga Jusuf Vroni në frengjisht. Ai pati jehonë të jashtëzakonshme në Francë, dhe brenda tre vjetësh u përkthye në gati 20 gjuhë të ndryshme.

Në vjeshtën e vitit 1990 Ismail Kadare vendosi të arratiset nga Shqipëria për në Paris. Me ndihmën e botuesit francez arrin të organizojë edhe ikjen e familjes së tij, dhe në vitin 1996 u pranua në Akademinë e Shkencave Sociale dhe Politike në Francë.

Ai është i martuar me shkrimtaren e njohur Helena Kadare, ka dy vajza, dhe e ka ndarë jetën e tij mes Francës dhe Shqipërisë

Ismail Kadare was born in Gjirokaster in January 28, 1936. His early childhood wandering on cobblestone narrow streets of that town has deeply and forever impressed his artistic profile, and tangibly appears in his novels like "The Castle" (1970), "Chronicle in Stone" (1971), "The Town without Advertisements" (2001), "Questions of Madness" (2005), "The Fall of the Stone City" (2008), "The Doll" (2015), and others.

The short story "The General of the Dead Army" which afterwards became a novel, is without any doubt a testimony of Kadare's mastery in the use of the rich Albanian language to create and develop the characters. The French Publishing House "Albin Michel" published the novel translated to French by Jusuf Vrioni. The book was met with an extraordinary echo in France, and within three years it was translated in almost 20 other languages.

In autumn 1990 Ismail Kadare decided to escape from Albania to Paris. With the help of the French publisher he succeeded to also organize the escape of his family. In 1996 he was accepted to the French Academy of Social and Political Sciences.

The writer is married to the well known writer Helena Kadare; they have two daughters, and their life is now divided between France and Albania.

VEPRA TË TJERA / OTHER WORKS

"Dimri i vetmisë së madhe", (1973). Në vitin 1978 botoi, "Muzgu i perëndive të stepës", "Ura me tri harqe", "Kamarja e turpit" dhe "Komisioni i festës", në 1980 botoi në një përmbledhje të përbashkët romanet. "Prilli i thyer" dhe "Kush e solli Doruntinën", së bashku me dy kapitujt e parë të romanit "Pallati i ëndrrave", maskuar si novelë e më pas, "Natë me hënë", "Vajza e Agamemnonit", "Krushajt janë të ngrirë", "Piramida", "Dosja H", "Pasardhësi", "Aksidenti", etj.

"The Winter of the Great Loneliness" (1973); in 1978 he published "Twilight of the Eastern Gods", "Three-arched Bridge", "The Shame Niche", "The Celebrations Commission"; in 1980 he published together in one volume the novels "Broken April" and "The Ghost Rider", and also the first two chapters of "The Palace of Dreams", later a novel, "Moon Night", "Agamemnon's Daughter", "The Frozen Escort from the Groom's Family", "The Pyramid", "The File on H.", "The Successor", "The Accident", etc.

PËRKTHIME / TRANSLATIONS

Një ndër fushat më pak të lakuara të veprimtarisë së Kadaresë janë përkthimet, fushë të cilën e nisi më 1955, kur shqipëroi poemat Lisi, Fëminija, Në pyllin afër fronit, Katjusha, Pranvera, etj, të shkrimtarit rus M. Isakovski. Autorë të tjerë të shqipëruar prej tij janë: Eskili, Heminguej, Pushkin, Majakovski, Eminescu, Gogol, Esenin, Mihallkov, Shçipaçov, Mickieviç, Buske, Sendrar, Bodler, Andrade, Vijon, Kejler, Seferis, Kavafis, Elitis, Li Bo, Du Fu, Jan Czjun, etj.

A less treated field of Kadare's literary activity are his translations, which he started in 1955, when translated the poems *The Tree*, *Childhood*, *In the Forest Close to the Front*, *Katjusha*, *The Spring*, etc. by the Russian writer M. Isakovsky. Other writers whose works were translated by Kadare are: Aeschylus, Hemingway, Pushkin, Mayakovsky, Eminescu, Gogol, Esenin, Mihalkof, Shchipachof, Mickievich, Buske, Sendrar, Baudelaire, Andrade, Villon, Kailor, Sepheris, Kavafis, Elitis, Li Bo, Du Fu, Jan Czjun, etc.

VLERËSIME / AWARDS

Ismail Kadare është laureat i shumë çmimeve letrare kombëtare dhe ndërkombëtare. Në vitin 1992 u vlerësua me Prix Mondial Cino Del Duca. Në vitin 2005 fitoi çmimin "Man Booker International Prize". Në vitin 2009 u nderua me çmimin spanjoll Princi i Asturias për Artet - çmimi më i rëndësishëm letrar në vendet spanjolle, dhe një nga çmimet letrare më prestigjioze në botë. Në vitin 2010 Ismail Kadare nderohet në Itali me çmimin Leric Pea.[109]. Ismail Kadare është dekoruar nga institucioni i Presidentit të Republikës së Shqipërisë me Urdhrin "Nderi i Kombit" dhe nga shteti francez me urdhrat "Kryqi i Legjionit të Nderit", "Oficer i Legjionit të Nderit" e fitues i çmimit "Neustadt" për letërsi.

Ismail Kadare was awarded with many national and international prizes. In 1992 he was awarded with Prix Mondial Cino Del Duca. In 2005 he won "Man Booker International Prize". In 2009 he was honored with the Spanish prize Prince of Asturias for Arts – the most important literary prize in Spanish countries, and one of the most prestigious literary prizes in the world. In 2010 in Italy to Kadare was given the prize Leric Pea. By the Presidency of Republic of Albania Ismail Kadare was awarded with the Order "Honor of the Nation", and from the French state with the orders "The Cross of the Honor Legion", "Officer of the Honor Legion" and winner of the "Neustadt" prize for the literature.

Shkarko Audion me Guiden
Udhëzuese në Shqip këtu

*Download the English
Audio Guide here*

www.madewithitaly.earth

